

Trygghetsvandringar

En rapport om trygghetsvandringar och landskrona

Handläggare: Evelina Andersson

Förord

Denna rapport behandlar trygghetsvandringar allmänt samt trygghetsvandringar i Landskrona. Upplägget ser ut som så att först förklaras grundprincipen med trygghetsvandringar, sedan tas olika sätt och metoder för trygghetsvandringar upp och slutligen förklaras upplägget i Landskrona där förslag på olika utvecklingsmöjligheter presenteras. Tanken är att denna rapport ska användas i brottsförebyggande syfte och fungera som en vägledning i planeringen av trygghetsvandringar i Landskrona. Den ska vara ett underlag för att utveckla den bilaga som handlar om trygghetsvandringar i stadens överenskommelse med polisen och för diskussioner kring hur vandringarna kan utvecklas.

Materialinsamlingen för rapporten består främst av publikationer från Brottsförebyggande rådet och Tryggare och mänskligare Göteborg. Vad gäller trygghetsvandringarna i Landskrona har en enklare enkätundersökning använts där deltagare från de olika trygghetsvandringarna som ägts rum fått svara på två frågeställningar.

Trygghetsvandringar

Trygghetsvandringar är ett demokratiskt instrument för att förmedla medborgarnas åsikter om ett område till beslutsfattare. Det bygger på samarbete mellan boende, kommunala förvaltningar och verksamma i området.¹ Trygghetsvandringar är en metod för att upptäcka och åtgärda platser som upplevs som otrygga eller bedöms vara osäkra. Grundtanken är att de som bor och verkar i lokalsamhället har störst kunskap om det.² Ofta är det många olika förvaltare som ansvarar för utemiljön i ett område, såsom fastighetsägare, kommunala förvaltningar, föreningar och boende. Därför kan trygghetsvandringar fungera som en metod för att få alla dessa parter att träffas och samtala om hur området kan bli tryggare och mer trivsamt. På så vis får de boende också kunskap om vart de kan vända sig med synpunkter och förvaltarna i området får en bredare kännedom om varandras ansvarsområden.³ Det handlar om förändring genom dialog – man tar tillvara kunskaper från så många håll som möjligt för att främja det goda sociala livet i staden.⁴ Åtgärder som kan följa efter en trygghetsvandring kan dels handla om att främja det som är fint såsom belysning, grönområden, parkbänkar samt papperskorgar och dels det som benämns som situationell prevention, exempelvis bevakningskameror och bra lås. Sedan finns mer långsiktiga åtgärder som kan handla om att planera och bygga den fysiska miljön för att exempelvis skapa mötesplatser för människor.⁵

Trygghetsvandringar handlar inte bara om den fysiska platsen utan även om sociala aspekter – att lära känna människorna runt omkring sig och få en djupare inblick i sitt bostadsområde är också sådant som ökar tryggheten för många. Den demokratiska aspekten är också viktig, att fastighetsägaren, polisen, kommunala förvaltningar eller andra beslutsfattare som går med på vandringen lyssnar på vad medborgarna har att säga.⁶ De boende får då möjlighet att påverka den egna närmiljön och de som arbetar där medan de som arbetar i området får möjlighet att ta del av de boendes uppfattningar. Denna medborgardialog är trygghetskapande. Att ta vara på lokala kunskaper och erfarenheter underlättar arbetet med att få ett tryggare och mänskligare närområde.⁷ Och vice versa gynnar en trygg miljö en demokratisk utveckling på så vis att människor som känner sig trygga har lättare att ta kontakt med andra människor runt omkring sig och är inte heller rädda att säga ifrån när de tycker saker är fel.⁸ Sedan är det även så att en vacker, trygg och bra underhållen miljö förebygger brottslighet och vandalisering, eftersom människor som trivs i sitt område är ute mer och därmed ger tjuven eller vandalen färre tillfällen att arbeta ostört.⁹

Viktigt när man trygghetsvandrar är att se helheten och möjligheterna, att uppmärksamma både det som fungerar och det som inte gör det. Annars finns en risk att man fokuserar för mycket på det som är negativt och då kanske man istället har varit med och bidragit till otryggheten. Det gäller att lyfta trygghetsvandringarna och se till att de blir ett verktyg för att mötas så att de inte stannar vid att enbart vara tillsynsvandringar.¹⁰ För att trygghetsvandringar ska kunna ses som demokratiska

1 Wallqvist, Annette. *Trygghetsvandringar (idéskrift 16)*, 2008, s. 5.

2 A.a. s. 6.

3 *Trygghetsvandring – en vägledning*, 2010, s. 5.

4 Håkansson, Borghild. *Inledning*, 2006, s. 4.

5 Wallqvist, 2008, s. 7.

6 A.a. s. 7.

7 A.a. s. 10.

8 Andersson-Ek, Mia. *Tillgång till stadens rum. En utvärdering av trygghetsvandringkonceptet*, 2009, s. 10-11.

9 Wallqvist, 2008, s. 35.

10 A.a. s. 19-20.

behöver deltagarna vara representativa för området de utförs i.¹¹ Och för att få en helhetssyn på området bör även människor med olika kompetens och bakgrund vara med. Viktigt är då att få med så många som möjligt av dem som bor och arbetar i området och inte bara kommunens tjänstemän. De som arbetar i området ser och reflekterar en hel del. Det kan exempelvis vara brevbärare, sophämtare och tidningsbud. Att aktivt få med en brokig skara deltagare är avgörande för samtalen under vandringen och därmed för resultatet.¹²

Återkoppling är viktig för att det ska kännas meningsfullt för alla inblandade att engagera sig. Den som lägger tid på trygghetsvandring förväntar sig också besked om vad det leder till. Det är naturligt att åtgärder som kräver större resurser tar tid, men om förändringarna dröjer på grund av byråkrati eller konflikter mellan olika förvaltningar är det bra att vara ärlig och förklara hur situationen ser ut. På så sätt vet deltagarna att det inte beror på ointresse att ingenting sker.¹³ I Rinkeby görs trygghetsvandringarna i maj månad och sedan i oktober-november sker en uppföljning. Då gör samordnarna för vandringarna en tillsynsruna i området där protokollet från föregående vandring och en kamera tas med. Sedan bjuds deltagarna in till en återträff för att få en illustration med ett bildspel vad som gjorts och åtgärdats. Att fastighetsägarna också sitter med och tar del av resultaten fungerar lite som en sporre då det blir en slags tävling mellan fastighetsägarna om vem som åtgärdat mest.¹⁴

Trygghetsvandring ur ett jämställdhetsperspektiv

Vår känsla av trygghet skiljer sig från person till person. Framför allt skiljer det sig mellan kvinnor och män men även andra faktorer såsom ålder, kulturell bakgrund och tillgång till sociala skydds nät är av stor vikt. Känslan av trygghet påverkas av mycket, främst av våra tidigare upplevelser, tillit till oss själva, ekonomi, boende och så vidare, men området vi rör oss i är också en pusselbit som påverkar vår känsla av trygghet. Trygghetsvandringar kan inte ändra på människors ekonomiska trygghet eller tillit till sig själva, men de kan fungera som en metod som arbetar med frågor om trygghet, trivsel och medborgardeltagande i den fysiska miljön.¹⁵

De trygghetsundersökningar som genomförts i Sverige sedan sjuttioalet har påvisat att kvinnor är mer otrygga än män, detta trots att kvinnor ofta statistiskt sett löper mindre risk än män för att råka ut för våld i det offentliga rummet. Detta fenomen benämns som rädsloparadoxen, det vill säga att kvinnor är onödigt rädda. Carina Listerborn och Birgitta Andersson är två kulturgeografer som är emot denna tolkning. De menar att bilden inte visar på att kvinnor är obefogat rädda utan på att statistiken inte redovisar alla faktorer som är relevanta för att förstå rädslan. Man bör alltså titta på den upplevda tryggheten hos individer och utgå ifrån att en otrygghet alltid är en reaktion på någonting som individer upplevt eller upplever i sin vardag.¹⁶

11 *Vidga vyerna – planeringsmetoder för trygghet och jämställdhet*, 2010, s. 37.

12 Wallqvist, 2008, s. 24.

13 A.a. s. 23-24.

14 A.a. s. 44.

15 *Trygghetsvandring – en vägledning*, 2010, s. 46.

16 Andersson-Ek, 2009, s. 20.

Att alla ska ha möjlighet att röra sig fritt i det offentliga rummet är en förutsättning för att kunna upprätthålla sociala kontaktnät, sköta sitt jobb och uträtta sina vardagsärenden. Det är en förutsättning för mänskligt liv och har att göra med jämställdhet och demokrati. Det finns skillnader i rörelsemönster mellan olika grupper i samhället och det är viktigt att städer och samhällen är öppna för alla medborgare.¹⁷ Det är alltså nödvändigt att peka på generella olikheter mellan människor för att kunna arbeta för ett mer demokratiskt och jämställt samhälle.¹⁸ Individer har skilda möjligheter och behov av att förflytta sig och därmed även skilda rörelsemönster i det offentliga rummet. Det är vanligt att kvinnors och mäns livsmönster skiljer sig åt på olika sätt – bland annat värderar kvinnor geografisk närhet högre än män. På en generell nivå är det främst kvinnorna som samordnar det vardagliga livet och därför har de ett mer komplext rörelsemönster över dygnet. Kvinnor åker i högre utsträckning än män kollektivt eller går för att ta sig mellan miljöer där olika aktiviteter äger rum.¹⁹

För att det offentliga rummet ska fungera som en demokratisk arena krävs en jämlik tillgång och användning av det. Uppdelande på grund av olika bakgrundsfaktorer skapar ett segregerat offentligt rum och riskerar att leda till utestängande och ett ”vi och dem”-skapande som utgör ett stort hot mot en demokratisk utveckling.²⁰ Män och kvinnor har olika erfarenheter av otrygghet och rädsla. Det som är tryggt för kvinnor är tryggt för alla i den bemärkelsen att kvinnor generellt sett är rädda för män och män är rädda för män. Det är risken att råka ut för våld som både män och kvinnor förhåller sig till. Upplevelser som begränsar kvinnors rörelsefrihet i det offentliga rummet, begränsar möjligheterna att delta i samhället på lika villkor som män. Man bör ha i åtanke att kvinnor och män har skilda erfarenheter och kunskaper om exempelvis vad som skapar trygghet.²¹ Orsaken till problemet går alltså inte att finna i den fysiska miljön i sig utan i ojämställda villkor i samhället. Det innebär att det inte är möjligt att bygga bort de bakomliggande problemen, däremot är det möjligt att skapa tryggare miljöer genom jämställdhetsintegrering i alla led. En jämställd planering är ett steg mot ett mer jämställt samhälle.²² Trygghetsvandringar kan i sig utgöra relativt jämlika och tillgängliga offentliga arenor för dialog, förutsatt att de anordnas på ett medvetet sätt. De kan dessutom användas för att skapa en förståelse hos planerare och politiker för olika gruppers användande och upplevelse av det offentliga rummet.²³

Tryggare och Mänskligare Göteborg har utformat en manual som beskriver hur man arrangerar trygghetsvandringar genom att integrera ett jämställdhetsperspektiv. Den beskriver dels vilka kunskaper du behöver ha i bakhuvudet när du planerar och genomför trygghetsvandringen och dels hur du går till väga före, under och efter vandringen. Det är bra att sträva efter att så långt som möjligt få med människor av olika kön, ålder och etnicitet. Viktigt är också att få med människor som befinner sig i olika livssituationer, har olika bakgrund och även olika former av funktionsnedsättningar. Ibland skulle det även kunna vara relevant att ha specifika enskilda grupper, exempelvis enbart kvinnor eller enbart män för att tydligare se skillnader i upplevelser eller för att underlätta

17 *Trygghetsvandring – en vägledning*, 2010, s. 50.

18 A.a. s. 53.

19 *Vidga vyerna – planeringsmetoder för trygghet och jämställdhet*, 2010, s. 15.

20 Andersson-Ek, 2009, s. 17-18.

21 Andersson, Birgitta. *Det som är tryggt för kvinnor är tryggt för alla*, 2006, s. 8.

22 *Vidga vyerna – planeringsmetoder för trygghet och jämställdhet*, 2010, s. 14.

23 Andersson-Ek, 2009, s. 18.

samtal om vissa frågor.²⁴ Syftet med trygghetsvandringen är att samla olika människor med olika erfarenheter och åsikter för att täcka in så många aspekter av trygghet som möjligt. Vi vill åstadkomma att så många som möjligt känner sig trygga och trivs i området och därför behöver vi lyssna på olika röster. Beroende på deltagarnas förutsättningar kan det vara lämpligt att dela in en grupp som går en kortare runda och en som går en längre.²⁵ När det gäller rekryteringen av deltagare gäller det att använda sin fantasi och fundera över hur inbjudan är anpassad till olika grupper – var ska den annonseras ut och hur ska inbjudan formuleras? Hundägare, motionärer, pensionärer och småbarnsföräldrar rör sig ofta mer utomhus och därför är det bra om man på något sätt kan nå dessa målgrupper och få med dem på trygghetsvandringen. Man bör inte heller glömma bort att uppmuntra dem som inte kan gå med att ge sina synpunkter via brev eller annat sätt.²⁶ Under vandringen sedan är det samtalsledarens uppgift att samtalet är öppet och involverar alla deltagare. Viktigt är att de boendes synpunkter blir styrande för diskussionerna så att inte tjänstemännen tar över. En bra idé i förberedelserna för trygghetsvandringarna skulle kunna vara att ta fram olika typer av statistik för att exempelvis urskilja skillnader i utsatthet mellan olika grupper. Be den lokala polisen om statistik över anmälda brott i området – vad det är för typ av brott som sker, om det drabbar både män och kvinnor i lika stor utsträckning och så vidare. Be även polisen att under vandringen berätta om var de eventuella brotten inträffar så att ni på plats kan diskutera vilken betydelse den fysiska miljön har och hur den skulle kunna förbättras.²⁷

Trygghetsvandring utifrån tema

Att trygghetsvandring utifrån tema är ett enkelt sätt att avgränsa vandringen och att belysa en speciell fråga. Exempel på teman skulle kunna vara tillgänglighet, belysning, mötesplatser och naturområden. Ska man trygghetsvandring utifrån exempelvis tillgänglighet kan det vara bra att fundera över hur det är att ta sig till och från olika ställen. Man kan tänka sig in i hur det skulle vara att gå på ett visst ställe med en synskada eller hur lätt man kommer fram med en rullstol eller en barnvagn. I Högsbo strax utanför Göteborg har man provat att trygghetsvandring utifrån bland annat klotter, mötesplatser, mörker, naturområden och tillgänglighet. Temat tillgänglighet kom som ett önskemål från det lokala handikapprådet. Under vandringen var det torget i Högsbo och omgivningen runt om som stod i fokus och deltagarna blev ombudda att fundera över hur det är att ta sig till och från torget och hur det ser ut med tillgängligheten på själva torget.²⁸ De åsikter och frågor som verkar ha förekommit mest under vandringen är säkerhetsrelaterade, såsom håll i marken, tillgängligheten på gångstråk, vinterväghållning och skarpa trottoarkanter.

Trygghetsvandring virtuellt

Att trygghetsvandring virtuellt handlar om att vandra ”på ritbordet”. Tanken är att man ska skapa miljöer där människor känner sig trygga genom att ”bygga bort” brott och ”bygga in” trygghet. Polisen Anders Rydberg på Länskriminalpolisen i Stockholm har tillsammans med arkitekter och andra aktörer inom byggbranschen tagit fram broschyren *Bo Tryggt 05* som är en handbok för brottsförebyg-

²⁴ *Trygghetsvandring – en vägledning*, 2010, s. 9.

²⁵ A.a. s. 22.

²⁶ A.a. s. 11.

²⁷ A.a. s. 12-13.

²⁸ A.a. s. 30-31.

gande och trygghetsskapande i bostäder och bostadsområden. Denna handbok syftar till att få med ett brottsförebyggande och trygghetsskapande tänk redan på planeringsstadiet av när ett bostadsområde ska byggas eller byggas om.²⁹ För att ett brott ska ske krävs det att tre faktorer är uppfyllda; en motiverad gärningsman, ett objekt eller offer samt tillfälle att begå brottet. Utifrån detta finns sedan två olika slags brottsförebyggande arbeten; social prevention som handlar om att påverka människor genom sociala åtgärder och situationell prevention som handlar om att utforma den fysiska miljön på ett genomtänkt sätt. Bo Tryggt 05 handlar om situationell preventionen, att ”bygga bort” brott och ”bygga in” trygghet.³⁰

Vid en virtuell vandring görs en modell av en framtida verklighet. Sedan vandrar man runt i detta område i modellskala.³¹ Andra väsentliga kartor, ritningar, modeller, foton och statistik bör också finnas tillgängliga. Med utgångspunkt i detta material ska deltagarna arbeta med olika scenarier. Exempel på scenarier kan vara:

- » Du ska besöka en släkting. Hur hittar du? Var parkerar du? Ska okända besökare få parkera i ett garage?
- » Du är nybliven pensionär och ska promenera med din hund. Vilken väg känns tryggast?
- » Du är småbarnsförälder och har varit och handlat med din tvååring. Bilen är full med kassar, hur får du med dig dem och barnet hem?
- » Du är yrkestjuv. Vilka vägar är det lättast att ta sig in i bostadshuset eller garaget?
- » Du är ung och vill träffa kompisarna, vilka ställen är det roligast att hänga på?

Syftet med dessa scenarier är att diskussionerna som uppstår ska tydliggöra hur området kan planeras på bästa sätt utifrån trygghet och tillgänglighet. Främlingar ska känna sig iakttagna och det ska inte finnas skumma vrår eller buskage att gömma sig bakom.³² Under tiden diskussionerna pågår gör man ett första protokoll genom att kommentera direkt på ritningarna var det skulle kunna uppstå problem, osäkerheter, orienteringsproblem eller goda sociala situationer.³³

Anders Rydberg menar att effekten på ungdomsbrottsligheten blir stor i ett område som är planerat för att förhindra brott eftersom att ungdomsbrotten i stor utsträckning sker enligt att det är tillfället som gör tjuven. Ett exempel på ett bostadsområde där man trygghetsvandrat virtuellt vid planeringen av området är ett område i Ärvinge norr om Stockholm. Där har man planerat området för att hyresgästerna ska trivas att vara utomhus. Dessutom är arbetsplatser integrerade i Ärvinge vilket gör att det aldrig är folktomt. Gårdsytorna är små och öppna, gångstråken i området raka och det finns inga vrår eller buskage att gömma sig bakom. Detta för att det ska bli lättare att se vad som händer i området. Det som kan vara bra att tänka på är att alltså att blanda arbetsplatser, bostäder och människor i alla åldrar för att skapa livfulla platser. Det ska vara överblickbart och lätt att hitta. Området ska även vara rent och snyggt så att det känns att det bor människor som bryr sig där. Viktigt är också att uppmuntra de boende till social kontroll.³⁴

29 Wallqvist, 2008, s. 48.

30 *Bo Tryggt 05*, 2005, läsanvisning s. 1.

31 *Bo Tryggt 05*, 2005, A6 s. 1.

32 Wallqvist, 2008, s. 49.

33 *Bo Tryggt 05*, 2005, A6 s. 5.

34 Wallqvist, 2008, s. 50-51.

Trygghetsvandring med barn och ungdomar

Det offentliga rummet tillhör alla, oavsett ålder, och det är en demokratifråga att kunna erbjuda trygga och trivsamma platser. Ungdomar träffas ofta i centrala miljöer och använder dessa på ett sätt som inte andra åldersgrupper gör. Unga är ofta i behov av mötesplatser men får sällan komma till tals om vilken typ av mötesplatser de behöver. Därför kan det vara bra att trygghetsvandra med barn och unga. Barn och unga har i många sammanhang mycket att tillföra och de ser och upplever saker som vuxna missar. Barn och unga kan behöva en mer grundlig förberedelse än vuxna innan själva trygghetsvandringen och därför kan det vara bra att planera vandringen tillsammans med skolan eller annan verksamhet där barnen ofta befinner sig.³⁵ De yngsta lägger störst fokus på sin abso-luta närmiljö såsom gård och lekplats och har därför mer konkreta synpunkter, medan ungdomar fokuserar på stadens attraktivitet och offentliga mötesplatser. Viktigt är också att inte se barn och unga som en homogen grupp och därmed inte se det som ett ”barnperspektiv”. De är individer med olika förutsättningar, färdigheter och behov. Pojkar och flickor har också olika förutsättningar för att känna trygghet.³⁶ Hittills vad gäller trygghetsvandringar påtalar vuxna saker som angår barnens värld och för barnens talan utan att barnen egentligen tillfrågas. Barnen har andra erfarenheter och ser världen på ett annat sätt, därför är det viktigt att försöka upptäcka varandras perspektiv.³⁷

Innan vandringen bör de unga, tillsammans med exempelvis lärare, gjort en inventering av området och valt ut platser som de vill ska ingå i vandringen. Övriga vuxna på vandringen förutom beslutsfattare kan vara föräldrar, tränare, en representant från en lokal förening eller andra som på något sätt är som barnens makthavare. Det är barnens tankar som ska styra vandringens upplägg, men de ska också förstå varför och hur vandringen kan leda till faktisk påverkan och förändring. Därför ska samtalsledaren för vandringen förmedla kunskap om maktstrukturen i kommunen, om vem som har ansvar för vad.³⁸ Viktigt är att inte glömma att berätta hur lång tid olika saker kan ta att åtgärda så att de unga inte tappar förtroendet. Tid upplevs olika av barn och unga. Barn vill ofta att man ska fixa sakerna nu, inte sen. Ett år kan vara kort tid för en kommunal förvaltning, medan det kan upplevas som väldigt långt tid av barn och unga.³⁹

Fyra pilotprojekt har genomförts på skolor i Ljungskile och Uddevalla i ett samarbete mellan Västra Götalandsregionens Kultur i Väst och Uddevalla kommun. Erfarenheterna från dessa pilotprojekt visade att de flesta synpunkterna som togs upp berörde kommunens fastighetskontor, gatu- och parkförvaltning, trafikplanerare och skolan. Detta kan vara bra att tänka på när man planerar vilka personer som ska delta. Ofta har barnen frågor eller synpunkter om boendemiljöer och lekplatser. Vid de kontakter som tagits under pilotprojekten har responsen varit positiv, man har varit behjälplig med svar och tagit de ungas synpunkter på allvar.⁴⁰ Synpunkterna som samlades in efter Ljungskilevandringen har senare använts i ett pilotprojekt för en medborgarbudget. Det innebar att förslagen ledde till en omröstning på internet då hela samhället hade möjlighet att prioritera bland barnens förslag.⁴¹

35 Teimouri, Mania et al. *Trygghetsvandring ur barns perspektiv*, 2011, s. 7-8.

36 A.a. s. 55.

37 A.a. s. 11.

38 A.a. s. 11-12.

39 A.a. s. 35.

40 A.a. s. 32.

41 A.a. s. 52.

Unga människor tillbringar en stor del i skolan och därför kan det vara bra att även trygghetsvandring i skolor utifrån de ungas perspektiv. Frågor som kan ställas under vandringen är bland annat:

- » Hur ser skötseln och underhållet ut på skolan? Är det skräpigt, finns trasiga lampor eller klotter? Finns det tillräckligt med bänkar och lekredskap?
- » Hur är skolbyggnaden utformad? Har den murar som skymmer, mörka platser i trapphus och korridorer, är belysningen tillräcklig och fönstren rätt placerade?
- » Hur är området utanför skolan utformat? Finns det något otryggt ”ingenmansland”, obefolkade mellanrum eller otrygga passager, gångtunnlar och busskurer?
- » Finns det vackra platser som är viktiga att bevara?

Viktigt är att innan vandringen inleda med en muntlig presentation av trygghetsvandringen för eleverna och att lyfta fram vikten av att få ungas syn på saken. Lärare bör också vara med på vandringen.⁴²

Ett exempel på en trygghetsvandring i en skola som gett resultat är Fuxernaskolan i Lilla edet. Där var situationen på skolan katastrofal med dagliga inslag av våld och skadegörelse. Trygghetsvandringarna som utfördes på skolan var en mindre del i en större helhet som gav effekt. Med trygghetsvandringarna ville man få en ”mjukare” skolmiljö. Man kartlade skolmiljön med hjälp av de olika elevråden. Sedan skapade man ett så kallat Rådslag där elevrådet, en socialpedagog och skolans rektor, tjänstemän från miljö- och byggförvaltningen, kommunens drogförebyggare med flera satt med. Detta rådslag diskuterade under en heldag tryggheten i och runt skolan. Sedan begav sig elevrådet, specialpedagogen och rektorn sig ut på trygghetsvandring på skolområdet. Eleverna fick med sig digitalkameror och anteckningsblock vilket resulterade i ett antal fotografier över klotter, skadegörelse, avsaknad av belysning med mera. Efter vandringen tog man kontakt med dem som var ansvariga för bristerna och vissa enklare saker kunde åtgärdas direkt. Enligt miljöplaneraren Helena Grimm har den direkta kommunikationen mellan elever och beslutsfattare haft en stor effekt på skadegörelsen.⁴³

⁴² Wallqvist, 2008, s. 55-59.

⁴³ A.a. s. 57-58.

Trygghetsvandringar i Landskrona

Trygghetsvandringarna i Landskrona startade upp år 2007 och har sedan dess fortgått med två vandringar per år. Båda två hålls på hösten, en i september då det fortfarande är ljus och en i november ur ett mörkerperspektiv. Det är samma rutt som vandras båda gångerna där den som hålls i den ljusa månaden handlar om bebyggelse, skötsel och underhåll och det mänskliga livet medan den som är under den mörka perioden endast inriktar sig på belysning. Hittills har trygghetsvandringarna ägt rum i tre områden i centrum och i två områden i Karlslund. Vid varje vandring har ca 20 deltagare närvarat med en majoritet bestående av målgrupperna medelålders och äldre. Rekryteringen av deltagare har skett genom officiella inbjudningar via affischer som satts upp i områdena och ibland även via annonser i tidningen. Deltagare med särskilt åtgärdsansvar har fått specialinbjudan riktade endast till dem. Kommunikationen som skett efter trygghetsvandringarna har bestått i att resultaten presenterats i ett sammanfattande protokoll på Landskrona stads hemsida där både åsikter och åtgärder sammanställts samt vem som är ansvarig för åtgärderna. Protokollet skickas även ut via mail till de som skrivit upp sådan adress på deltagarlistan. Trygghetsamordnaren har helhetsbilden över vad som behöver åtgärdas och ansvarar för att det fördelas på rätt förvaltning.

Enkät

Nyligen har Landskrona stad utfört en undersökning kring vad deltagare ifrån de olika trygghetsvandringarna har för åsikter om verksamheten. Undersökningen bestod av två frågor, den första löd "Vad har varit det bästa med trygghetsvandringarna i Landskrona?" och den andra "Vad tycker du skulle kunna förbättras och utvecklas?". Dessa frågeställningar skickades ut via de mail- och postadresser som deltagarna angivit på deltagarlistorna i samband med den vandring de deltagit på (både privatpersoner samt anställda inom staden och bostadsföretagen). Urvalet var inte särskilt avancerat, utan frågeställningarna skickades ut till alla som angivit adress (41 st) med förhoppning att så många som möjligt skulle svara. Svarefrekvensen blev 37 procent. Svaren har analyserats för att ge en indikation på vilka de vanligaste uppfattningarna är.

Fråga 1, vad har varit det bästa med trygghetsvandringarna?

Det som var mest frekvent i denna fråga gällde möjligheten att påverka. Att man direkt på plats kan komma med synpunkter och förslag om sin omgivning och att man även kan nå beslutsfattare direkt. Många uppfattar det som positivt att detta kan ske genom en relativt avslappnad och konkret vandring. En kommunal representant uttrycker sig enligt följande; "Det skapar en gränsöverskridande mötesplats mellan en mängd olika aktörer som alla kan påverka boendemiljön". En annan representant från ett bostadsföretag menar att man lyfter tryggheten från att bara vara en känsla till att bli mer påverkbart samt att vandringarna påverkar förtroendet för de som ansvarar för omgivningens olika delar på ett positivt sätt. Vandringarna upplevs som en hjälp för de boende att själva kunna engagera sig i sin boendemiljö genom att staden visar intresse för invånarna och gör någonting där det finns möjlighet att påverka. En kommunal representant menar att trygghetsvandringarna leder till en ökad samsyn och ett gemensamt ansvar för trygghetsfrågorna generellt. En privatperson uttrycker att trygghetsvandringarna ökar kännedomen om olika platser, att man får en ökad förståelse för och en bättre bild av tryggheten och otryggheten i staden. En annan menar att den vandringen som han

deltagit i förde med sig positiva upptäckter i den bemärkelsen att närområdet inte var så farligt som han kanske trott innan. Trygghetsvandringen och tillhörande diskussioner ökade alltså insikten om platsen vilket lett till en ökad trygghet.

- » Möjligheten att direkt på plats få tycka till om och påverka sin närmiljö.
- » Att åsikterna når beslutsfattare direkt.
- » Staden visar intresse för de boende och de boende får ”hjälp” att kunna engagera sig.
- » Insikt om platser samt förståelse för tryggheten och otryggheten ökar.

Fråga 2, vad skulle kunna förbättras och utvecklas?

I denna fråga var det främst två delar som lyftes fram, förbättrad återkoppling och fler boendedelta. Med återkoppling vill man, både som privatperson och kommunrepresentant, på ett mer tydligt sätt få en uppföljning som visar på förbättringar. Denna uppföljning ska då innehålla information om vad det egentligen är som de boende lyckats påverka, vad som faktiskt har gjorts efter vandringen. Man vill, utöver det sammanfattande protokoll som läggs ut på hemsidan, få en ytterligare återkoppling senare om vilka åtgärder som faktiskt har utförts eller inte. En privatperson kom med förslaget att detta kan publiceras på stadens hemsida eller i form av hänvisning till tidningsartiklar eller liknande. Man tycker det är viktigt att allmänheten får veta att saker görs utifrån deras önskemål, inte bara att de blir lyssnade på. Sedan vill en majoritet av alla deltagare i trygghetsvandringarna också att fler boende ska engagera sig i trygghetsvandringarna. Ett förslag från en representant från ett av bostadsföretagen är att uppmantran skulle kunna öka deltagarantalet. Han menar att man i Lund ibland har lockat de boende med en biobiljett som tack för insatsen. En kommunrepresentant uttrycker även att det hade varit intressant om kommunpolitiker och tjänstemän med ett övergripande ansvar för stadsbildens planering engagerades i vandringarna, aktörer som egentligen inte har en direkt koppling till boendemiljön.

En annan åsikt som en kommunrepresentant framförde är att man skulle kunna införa trygghetsvandringar i skolan. En annan kommunrepresentant anser att man bör ”destinera öronmärkta anslag till respektive ansvarsområde för att påskynda definierade insatser för ökad trygghet”. En del privatpersoner tycker också att man borde trygghetsvandring oftare då man tycker att det var längesen sist nu. En privatperson upplever att hon, sedan den förra trygghetsvandringen, hittat fler saker värda att ta upp och önskar därmed ett sätt för invånarna att kunna ”bolla idéer” och lämna synpunkter till de kommunrepresentanter som var med på vandringen. Kommunen har startat upp en medborgardialog men lämnar sedan de olika bostadsområdena som avslutade kapitel. Man vill som boende känna att dialogen fortgår även efter trygghetsvandringen så att man när nya synpunkter kommer fram kan förmedla dessa till rätt personer.

- » En förbättrad återkoppling som verkligen visar vad som förbättrats eller inte.
- » Fler boende som deltar i trygghetsvandringarna.
- » Att engagera även kommunpolitiker och andra tjänstemän i vandringarna.
- » Trygghetsvandringar i skolan.
- » En metod för fortsatt medborgardialog.

Utvecklingsförslag för landskrona

Något som Landskrona skulle kunna bli bättre på i sina trygghetsvandringar gäller bland annat återkoppling. Som nämndes innan är återkoppling viktigt för att det ska kännas meningsfullt att engagera sig. Läger man tid på att trygghetsvandring vill man också ha besked om vad det leder till. Att Landskrona efter varje trygghetsvandring lägger ut ett sammanfattande protokoll på stadens hemsida är väldigt bra eftersom ett protokoll är ett kvitto till dem som varit med.⁴⁴ Men, utöver detta skulle det också behövas en återkoppling kring vilka åtgärder som egentligen utförts och vad som inte utförts. Av enkätresultaten från den undersökning som gjordes bland några av deltagarna i Landskrona kan vi bland annat urskilja att det efterfrågades en tydlig uppföljning som visar på vad som faktiskt har gjorts eller inte gjorts. En god idé skulle kunna vara att följa Rinkebys exempel där man cirka sex månader efter en trygghetsvandring bjuder in deltagarna till återträff då man med ett bildspel illustrerar vad som gjorts efter vandringen. Innan denna återträff har samordnarna för trygghetsvandringarna först begett sig ut i området med föregående vandringsprotokoll samt en kamera för att dokumentera vad som åtgärdats och inte åtgärdats. På återträffen är det också bra att förklara varför vissa saker inte åtgärdats och om det kommer att ske eller inte. Man bör redan under trygghetsvandringen informera om återträffen så att deltagarna blir medvetna om att en återkoppling kommer att ske och att kommunen inte kommer att ”släppa” intresset om området efter vandringen. Istället för en fysisk återträff skulle ett annat alternativ kunna vara att lägga ut en uppföljning på kommunens hemsida eller någon annan stans så att deltagarna ändå kan läsa om vad som åtgärdats eller inte.

Rekryteringen till trygghetsvandringarna är också något som Landskrona skulle kunna utveckla. Tidigare läste vi att deltagarna på en trygghetsvandring behöver vara representativa för området de utförs i för att det ska vara en demokratisk verksamhet samt att så många som möjligt av den boende och verksamma i området bör delta så att det inte bara blir kommunens tjänstemän. I Landskronas enkätundersökning kan vi se att en majoritet vill att fler boende ska engagera sig i trygghetsvandringarna och detta är något som Landskrona skulle kunna jobba mer aktivt med. Ett förslag från en deltagare i undersökningen var att uppmuntran skulle kunna öka deltagarantalet. Detta är något som staden borde kunna försöka för att öka sitt deltagarantal och för att skapa en välvilja hos de boende att delta i trygghetsvandringar. Kanske skulle man kunna bjuda på en biobiljett eller någon annan förmån som tack för insatsen? En utveckling av inbjudningsmetoden skulle också behövas för att få en mer blandad och representativ skara deltagare. Att staden i dagsläget bara sätter upp affischer i området kan vara en svaghet. En målgrupp som verkar vara helt frånvarande i stadens alla trygghetsvandringar är ungdomar. Frågan Landskrona bör ställa sig och arbeta utifrån är ”Hur kan vi locka med boende och ungdomar att vilja vara med och påverka sitt område?” Kanske är det så att det råder det en brist på kunskap om trygghetsvandringar som gör att det inte är så många som är villiga att delta? Kanske förstår man inte nyttan med det eller på vilket sätt man kan påverka? Ett förslag skulle kunna vara att man i samband med rekryteringsprocessen försöker satsa på att informera de boende om vad en trygghetsvandring innebär och vilken betydelse deras åsikter faktiskt har. Här kanske det hade varit en bra idé att försöka ta hjälp av skolan och kanske även föreningar att informera och försöka uppmuntra elever och boende till att trygghetsvandring och göra skillnad för sitt område?

⁴⁴ Bo Tryggt 05, 2005, A6 s. 3.

Något som också framkom i enkätsvaren från undersökningen var en önskan om en fortsatt medborgardialog. Deltagarna vill inte känna sig "bortglömda" efter en trygghetsvandring och önskar att dialogen skulle kunna fortsätta även efteråt, så att man kan komma med nya synpunkter till rätt personer direkt när sådana dyker upp. Ett exempel på metodförslag här skulle kunna vara att starta upp ett forum eller liknande på internet, kanske via stadens hemsida, där de boende kan komma med synpunkter eller kanske en sorts "felanmälan" som kommer till rätt beslutsfattare direkt. Beslutsfattarna skickar sedan, med garanti på ett visst antal dagar, tillbaka ett svar antingen om när och hur de kommer att åtgärda det eller varför man inte tänker ta ärendet vidare. På så vis har man ett snabbt och lätthanterligt sätt att skicka in önskemål och synpunkter till rätt personer direkt, med en garanti på att få svar inom exempelvis några dagar. Ett annat exempel på metod för medborgardialog är att starta upp dialoggrupper som Region Skåne skriver om på sin hemsida. I en dialoggrupp samlas medborgare och politiker under ledning av en samtalsledare med syfte att både medborgare och politiker ska få större förståelse för varandras situation.⁴⁵ Kanske skulle man kunna utveckla denna metod i Landskrona och anordna dialogträffar med jämna mellanrum där samordnarna för trygghetsvandringarna och boende träffas för att diskutera trivsel och trygghet i staden? Då hade medborgarna i Landskrona kunnat komma med synpunkter och önskemål om sitt bostadsområde direkt till beslutsfattarna, även efter att en trygghetsvandring genomförts.

En annan sak som skulle kunna vidareutvecklas i Landskrona är trygghetsvandringar utifrån olika teman. Landskrona anordnar årligen en trygghetsvandring med belysningstema och kanske bör man ställa sig frågan om behov finns av att utgå ifrån fler tema. Utifrån enkätsvaren verkar det inte finnas några speciella önskemål om det, men kanske kan detta bero på att man saknar kunskap om att det är möjligt att vandra utifrån fler teman? Kanske skulle man som samordnare själv försöka se sig om i området innan man trygghetsvandrar för att bilda sig en uppfattning om det skulle behövas ett speciellt tema, exempelvis klotter. Man skulle också kunna försöka ta hjälp av bostadsföretagen för att undersöka om det finns önskemål från de boendes sida att trygghetsvandra utifrån något särskilt tema.

I Landskronas enkätsvar fanns ett önskemål om att trygghetsvandra med barn och ungdomar. Barn och unga ser världen på ett annat sätt och därför skulle det kanske vara värt att prova för att se om det är något man skulle kunna tänka sig fortsätta med. I protokollet från Landskronas senaste trygghetsvandring som hölls i Silverängen och Kopparängen, framkom det att området kring Allvar Gullstrandsgymnasiet upplevs som mörkt kvällstid. Detta påpekade representanterna från staden att man kommer titta närmare på vid ett senare tillfälle. Här skulle det kunna vara bra att försöka ta hjälp av ungdomar som faktisk rör sig i området varje dag och kanske försöka anordna en trygghetsvandring med bara ungdomar och vuxna som på något sätt är deras makthavare. Då skulle en god idé vara att först försöka gå runt på skolor och föreningar i området för att informera om vad trygghetsvandringar är, vilken betydelse ungdomarnas åsikter har samt hur vandringen kan leda till faktisk påverkan och förändring. Man kanske skulle kunna ha en dialog med skolan och vissa klasser så att det blir en obligatorisk skoldag att trygghetsvandra, eller alternativt se till att lärarna förser eleverna med information så att de frivilligt kan engagera sig i. Glöm inte att det är barnens tankar som ska styra vandringens upplägg.

⁴⁵ Region Skånes hemsida, 7 december 2011.

Sammanfattningsvis vad gäller utvecklingsförslagen för Landskrona är det återkoppling, rekrytering, metod för fortsatt medborgardialog, temavandringar och fokus på barn och ungdomar som är de mest frekventa.

För att summera det hela finns det oändliga sätt och metoder för trygghetsvandringar att utföras på och endast fantasin sätter gränserna. I Kortedala har man exempelvis täckt in hela stadsbilden i en och samma trygghetsvandring med hjälp av en minibuss⁴⁶ och i Göteborg har man försökt sig på att trygghetscykla.⁴⁷ Denna metod är fortfarande i utvecklingsstadiet och kommer pågå under hela 2011 och därför finns det inte mycket beskrivet om metoden än så länge. Viktigt att tänka på i sina trygghetsvandringar är dock att alltid hålla sig till grunderna och se till så att medborgarna får förmedla sina åsikter.

⁴⁶ Wallqvist, 2008, s. 36.

⁴⁷ Tryggare och Mänskligare Göteborgs hemsida, 7 december 2011.

Vill du läsa vidare?

Vill du läsa ännu mer ingående om trygghetsvandringar kan du läsa vidare på hemsidan för Göteborgs Stads centrala brottsförebyggande råd Tryggare och Mänskligare Göteborg⁴⁸ som var först i landet med trygghetsvandringar. Där kan du även ladda ner de två manualer som finns, en som är tänkt för deltagarna vid trygghetsvandringen och en med råd och tips för samtalsledaren för vandringen.

⁴⁸ <http://www.tryggaremanskligare.goteborg.se/index.html>

Referenser

Publikationer

Andersson-Ek, Mia. (2009). *Tillgång till stadens rum. En utvärdering av trygghetsvandringkonceptet*. Göteborgs Stad & Tryggare och Mänskligare Göteborg.

Andersson, Birgitta. (2006). Det som är tryggt för kvinnor är tryggt för alla. I Pihlblad, Maud, *Dokumentation av en trygghetsvandringkonferens 1 december 2005* (s. 8). Brottsförebyggande rådet & Tryggare och Mänskligare Göteborg.

Bo Tryggt 05. (2005). Polismyndigheten i Stockholms län.

Håkansson, Borghild. (2006). Inledning. I Pihlblad, Maud, *Dokumentation av en trygghetsvandringkonferens 1 december 2005* (s. 4). Brottsförebyggande rådet & Tryggare och Mänskligare Göteborg.

Teimouri, Mania, Åhlström, Lisa, Svennberg, Mie, Björling, Stefan & Havström, Monica. (2011). *Trygghetsvandring ur barns perspektiv*. Falköping: Svärd & Söner.

Trygghetsvandring – en vägledning. (2010). Tryggare och Mänskligare Göteborg, Boverket & Brottsförebyggande rådet.

Vidga vyerna – planeringsmetoder för trygghet och jämställdhet. (2010). Boverket.

Wallqvist, Annette. (2008). *Trygghetsvandringar (idéskrift 16)*. Brottsförebyggande rådet.

Internet

Region Skåne. (2011). *Dialoggrupper*.

URL: <http://www.skane.se/sv/Demokrati/Sa-kan-du-paverka/Metodutveckling/Dialogmetoder/Dialoggrupper/> [2011-12-07]

Tryggare och Mänskligare Göteborg. (2011). *Trygghetsvandring*.

URL: <http://www.tryggaremanskligare.goteborg.se/stadsmiljo/trygghetsvandring.html> [2011-12-07]